

НАРОДНА БАНКА

СРБИЈЕ

Светска финансијска криза и Србија

Радован Јелашић – гувернер Народне банке Србије

Београд, 9. октобар 2008. године

-
- Догађаји на међународном финансијском тржишту
 - Досадашњи ефекти на Србију
 - Стање у финансијском сектору Србије
 - Досадашње мере НБС (девизне резерве)
 - Очекивани ефекти на Србију

Напори централних банака током последње деценије на “меком приземљењу” привреде нису дали жељени резултат

- Изазов “уредног свођења глобалне неравнотеже” – кључне теме сваке полугодишње скупштине ММФ/СБ – није на задовољавајући начин решен, земље нису биле спремне да:
 - дозволе увид у стање финансијског сектора;
 - дискутују о питању прецењености валуте;
 - предузму конкретне мере у вези с нарушеним нивоом платног и буџетског дефицита.
- “Балон” цена некретнина стално се надувавао, упркос упозорењу централних банкара.
- Систем “оригинације и задржавања” кредита до доспећа замењен је “оригинацијом и дистрибуцијом”, што је знатно повећавало профитабилност банака (ефекат левериџа).

Међународна финансијска тржишта карактеришу досад незабележене турбуленције (1/2)

- Неповерење између пословних банака: депозити пословних банака у ЕЦБ-у су 30. септембра износили 44.353 млрд EUR, што је +60% у поређењу с претходним даном, а ЕЦБ је истовремено пословним банкама дала позајмице у износу од 15.481 млрд EUR;

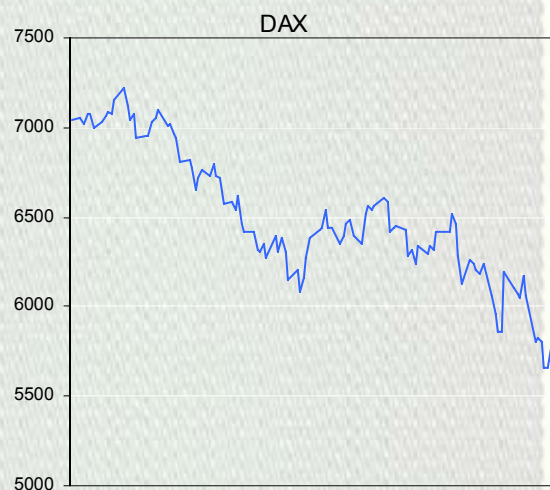
6M ЕУРИБОР септ. 2007/2008

- Повлачење средстава централних банака из пословних банака у друге централне банке;
- Независно од значајног “упумпавања” ликвидних средстава које су извршили ЕЦБ, ФЕД итд., референтна каматна стопа EURIBOR је у константном порасту.

Међународна финансијска тржишта карактеришу досад незабележене турбуленције (2/2)

- Вртоглаво смањење, -40%, цена акција банке HBOS (Halifax Bank of Scotland) и RBS (Royal Bank of Scotland) 7. октобра, да би следећег дана, 8. октобра, цене тих акција порасле за око 50%!
- Смањење свих берзанских водећих индекса од почетка маја 2008.

- Преношење ефеката кризе на реални сектор (акције произвођача аутомобила, луксузне робе...).

У суштини, мере влада и централних банака имале су два циља,

Стабилност финансијског сектора

- Предупређивање масовног подизања депозита у банкама (докапитализацијом – национализацијом; повећањем лимита за осигурање депозита);
- Одобравање додатних кредита, есконт потраживања, капитални улог.

Избегавање економске рецесије

- “Опел” у Немачкој затворио две фабрике, у Бохуму (5.000 запослених) и Ајзенаху (1.800 запослених), на две, односно три недеље – 40.000 аутомобила мање ове године.

... али, независно од предузетих мера,...

- САД: досадашње интервенције износе око 1.000 млрд USD, што је око 7% БДП-а у 2008. години;
- Енглеска: интервенција у износу од 500 GBP млрд;
- Драстично снижавање критеријума централних банака са становишта која потраживања пословних банака могу да се рефинансирају код њих (основни циљ да се обезбеди ликвидност банкарског сектора);
- Повећање обима осигураних депозита;
- Координирано смањење референтне каматне стопе – за 0,50% од стране ЕЦБ-а, ФЕД-а, Канаде, Шведске, Швајцарске и Кине (0,27%);
- Национализација, преузимање дела банака као залога за одobreне кредите...

... досадашњи ефекти нису задовољавајући

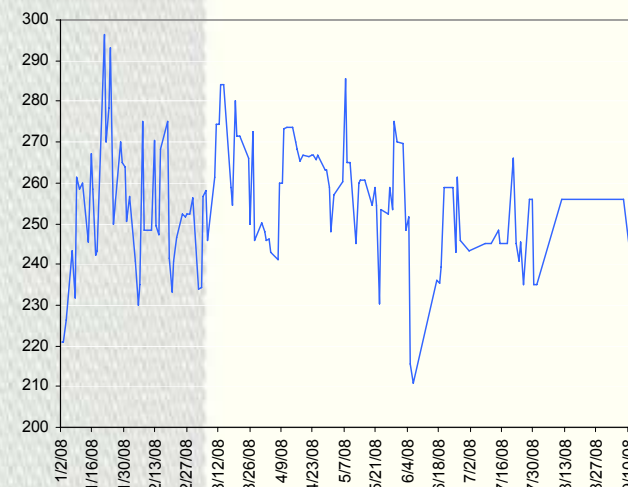
- Референтна каматна стопа на међубанкарском тржишту је на нивоу од пре 13 година – 3M EURIBOR;
 - постојеће и будуће задуживање и даље поскупљује!
- Цене некретнина и даље падају, пре свега у САД; људи напуштају своје домове и не сервисирају своје обавезе пошто је њихов дуг већи од цене некретнина!
- Неповеће између пословних банака се наставља.

Ефекти кризе на међународном финансијском тржишту већ дуже време утичу на Србију (1/2)

6М ЕУРИБОР

5Y CDS спред за Србију за прва три
тримесечја 2008.
(у бп.)

- Принос на обвезнице старе
девизне штедње већи је за
2%!

Лондонски клуб

Ефекти кризе на међународном финансијском тржишту већ дуже време утичу на Србију (2/2)

- Успорена је како кредитна активност банака, тако и задуживање из иностранства;
- Банке варијабилне каматне стопе усклађују с уговорима (3/6M EURIBOR);
- Нови кредити се уговарају по вишим каматним стопама;
- Могућност задуживања на међународном финансијском тржишту је ограничена на међународне финансијске институције.

Стање финансијског сектора Србије знатно се разликује од земаља у окружењу...

- Показатељ солвентности банкарског сектора – адекватност капитала – уместо прописаних 12% износи 28,1% (сопствени капитал 24%) – три и по пута већи него у земљама ЕУ;
- Показатељ ликвидности је дупло већи од прописаног, изнад 2; 35% укупне активе банака у готовини + обавезна резерва код НБС + ХоВ НБС!
- Све банке у Србији су банке кћерке, тј. посебна правна лица с посебним капиталом, под супервизијом НБС;
- 75% билансне суме банкарског сектора је у власништву банака из ЕУ.
- Банке без икаквих проблема извршавају своје обавезе према клијентима!

... рестриктивност и предострожност НБС се исплатила

- Обавезна резерва на девизну штедњу физичких лица износи 40%, а на остале девизне депозите 45% (5,7 млрд евра штедње физичких лица)
- Обим кредита физичких лица (без хипотекарних) максимално 150% капитала банака;
- Улагање пословних банака у репо ХоВ НБС високо (циљ је стерилизација вишка ликвидности кроз тржишну каматну стопу уз курсни ризик!)
- НБС је већ током лета највећи део својих резерви пребацила у централне банке и купује само првокласне ХоВ!

И пре почетка кризе НБС је предузимала значајне мере предострожности

- Повећала референтну каматну стопу од почетка године са 10,00 на 15,75%;
- Указивала да је дугорочно задуживање пожељније с фиксном него с варијабилном каматном стопом;
- Учинила задуживање у динарима атрактивнијим у поређењу с кредитима с девизном клаузулом;
- Успоставила посебан Центар за заштиту потрошача – дистрибуирао брошуре и флајере, установио “вруће” линије, припремао посете, јавне наступе итд.
- Указивала на ризике које носе улагања у акције предузећа;
- Обавезала добровољне пензијске фондове да купују листиране, а не котиране акције...

У последњих неколико дана, активности НБС се спроводе на три нивоа

Рад с јавношћу

- Давање изјава, саопштења и презентација које се односе на реално стање у финансијском сектору Србије и могуће ефекте;
- Указивање медијима на одговорност приликом преношења вести у вези с банкарским сектором Србије и догађајима на међународном финансијском тржишту;

Рад с банкама

- Дневни контакт с банкама, пре свега у вези с обезбеђивањем довољног обима готовине;
- Координација активности са УБС-ом;
- Провера услова већ одобрених кредита ради веће транспарентности;

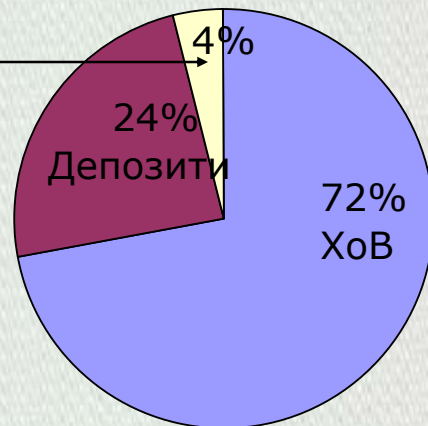
Рад с Владом РС

- Учествовање у радној групи Владе РС с циљем извештавања:
 - о догађајима на међународним финансијским тржиштима,
 - о мерама предузетим од стране појединих земаља;
 - о сугестијама ECOFINA...

Девизне резерве НБС су на сигурном!

Структура девизних резерви ЕУР 9,72 млрд *

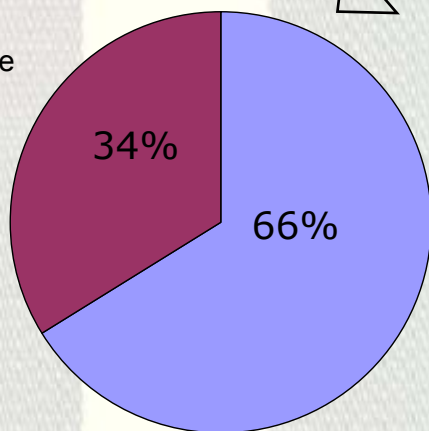
Злато,
ефективни
страни новац
и специјална
права
вучења

Валутна структура
девизних резерви: ЕУР
70%, УСД 20%, ГБП 6%,
остатак 4%

Структура депозита ЕУР 2,33 млрд

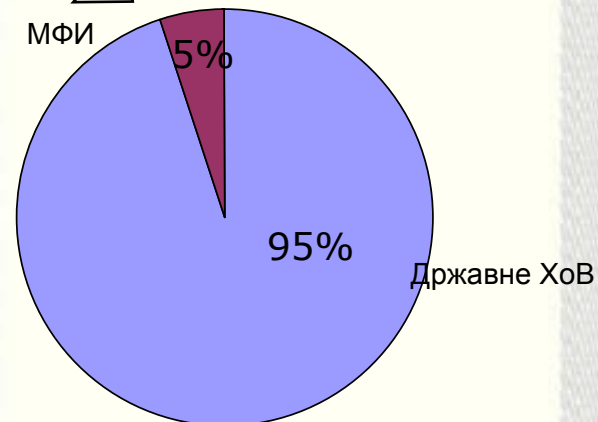
Иностране
банке са
рејтингом
AAA и AA

Централне
банке и
међународне
фин.
организације

Структура ХоВ ЕУР 6,98 млрд

МФИ

* на дан 30. септ. 2008. године

Догађаји током ове недеље су у потпуности под контролом НБС

Готовина:

- Банке су снабдеване довољним обимом готовине, што је најбољи одбрамбени механизам од произвољних и тенденциозних информација;

Курс:

- После интервенције због превеликих дневних осцилација у износу од 40 млн EUR у понедељак (курс 79,1725), уз трговину од 197,6 EUR, 10 млн EUR у уторак (курс 80,0352), трговина 275,4 млн EUR - курс јуче формиран, без интервенције НБС, је на нивоу од 80,2279, промет 99,3 млн EUR.
- Слични притисци на домаћу валуту догодили су се и у Пољској, Мађарској и Румунији.

При свакој својој активности, НБС треба да се придржава свог законом дефинисаног циља

Члан 3.

Основни циљ Народне банке Србије јесте **постизање и одржавање стабилности цена.**

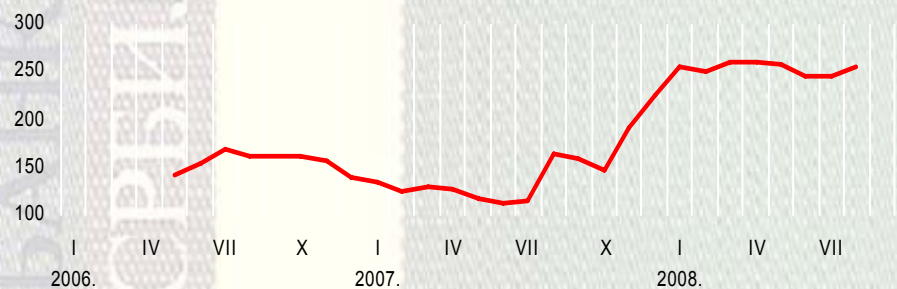
Народна банка Србије, поред основног циља, има за циљ и **очување финансијске стабилности.**

Народна банка Србије, не доводећи у питање остваривање свог основног циља, **подржаће спровођење економске политике Владе Републике Србије** послујући у складу с начелима тржишне привреде.

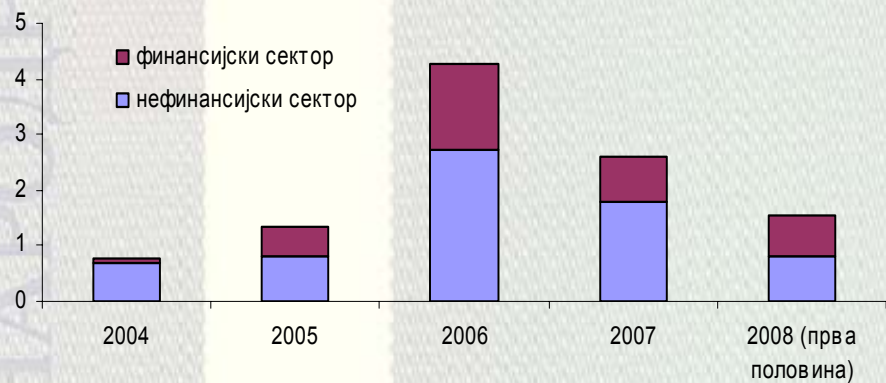
Буџет за 2009. годину требало би много више да уважава реалност на међународном финансијском тржишту

Показатељ премије ризика - CDS

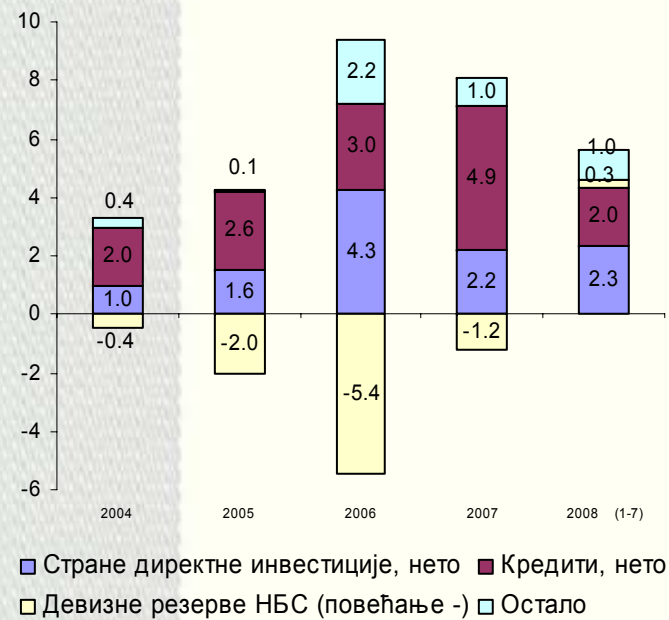
(месечни просеци, у базним поенима)

Стране директне инвестиције (у млрд ЕУР)

Финансирање дефицита текућег рачуна (у млрд ЕУР)

НБС ће континуирано пратити даља кретања како на светском тржишту, тако и специфичности наше земље

- Нико није у могућности да предвиди колико дуго ће криза да траје и колика ће бити њена дубина → за сада је најважније да се одржи стабилност система (при том НБС припрема мере супервизије како би не би дошло до знатнијег смањења обима кредита у земљи и директно у иностранству);
- За сада, попуштање рестриктивности ишло би на штету стабилности финансијског сектора;
- Свака мера треба да уважава тржишне услове попут следећих: новац није обојен или смањење рестриктивности не мора да значи и повољније услове за грађане/привреду;

Смањење каматне стопе на постојеће и будуће обавезе наших грађана и привреде може се постићи на три начина:

- 1) На динарске кредите – смањењем референтне каматне стопе НБС, што зависи од инфлаторних очекивања;
- 2) На кредите деноминирани у еврима – смањењем шестомесечног EURIBORA, што је условљено смањењем каматне стопе ЕЦБ-а;
- 3) На динарске и девизне кредите – смањењем марже на кредите у Србији, што зависи од рејтинга земље и опште процене инвеститора о стању земаља централне и источне Европе;

И на крају!

- Финансијски систем Србије ни на који начин није угрожен – банке су високо солвентне и ликвидне;
- Криза на међународном финансијском тржишту већ утиче, и утицаће, на обим и цену кредита и у Србији;
- Основни циљ НБС је да гарантује стабилност финансијског сектора – свака интервенција у буџету значи повећану јавну потрошњу!